

Prof. dr. Janez Sagadin praznuje 90 let

Ob visokem življenjskem jubileju prof. dr. Janeza Sagadina smo se odločili pokazati njemu in bralcem, kako smo ga in ga doživljamo kot človeka, učitelja in sodelavca. Vsi pedagogi v Sloveniji smo nekako povezani z njim in njegovim delom. Večini je bil profesor, mnogim pa tudi sodelavec.

Bralcem želim najprej sam opisati nekaj trenutkov iz najine skupne poti skozi pedagoško znanost in tudi poprek nje, v nadaljevanju tega zapisa pa bodo o njem spregovorili tudi drugi njegovi učenci in sodelavci.

Z dr. Janezom Sagadinom je povezano skoraj vse moje poklicno življenje, le prvih nekaj let ne. Takrat sem bil učitelj na vaški osnovni šoli. Tam sem izvedel za enopredmetni študij pedagogike v Ljubljani in se vpisal. Na Oddelku za pedagogiko je bilo takrat le nekaj profesorjev. Kot učitelju fizike sta mi bila najbližja predmeta pedagoška metodologija in statistika. Spominjam se prvega predavanja iz statistike na začetku študija, davnega enainsedemdesetega leta. Že na prvih predavanjih sem spoznal, da če je kaj zares zame na tem študiju, sta to statistika in metodologija. Sagadinova predavanja so bila takšna, da si takoj vse razumel. Počasi in sistematično nam je razgrinjal poglede na celotno metodološko polje. Nikoli nam nič ni povedal, česar ni takoj tudi pojasnil. Seveda nisem niti enkrat manjkal na njegovih predavanjih. Lahkotnost, s katero nam je pojasnjeval tudi najtežje metodološke zakonitosti, me je tako motivirala, da sem si rekel: »Če nobenega drugega, pa vsaj ta izpit hočem opraviti z odliko.« Seveda sem se prijavil na prvi izpitni rok. Na pisni izpit sem prišel s hudo gripo in ga nisem opravil prav vzorno. Odločil sem se za jesensko ponovitev pisnega izpita. A ta ponovitev je bila zame poseben izziv. Mislil sem si: »Če je profesor Sagadin tako predaval, da sem prav vse razumel že pri predavanjih, mu bom to hvaležno vrnil tako, da bom poskusil opraviti izpit brez najmanjše napake.« Seveda takrat še pomislil nisem, da bo to pozneje moja življenjska pot. Dva tedna po uspešno opravljenem izpitu me je prof. Sagadin ustavil na hodniku in mi ponudil mesto asistenta. Brez daljšega razmisleka sem to sprejel, saj se mi kaj boljšega ni moglo zgoditi. Tako sem se v hipu iz študenta prelevil v njegovega najbližjega sodelavca. Ne verjamem, da bi kadarkoli pozneje zajadral v univerzitetne vode, če ne bi bilo tega povabila. Tudi ne verjamem, da bi naredil to, kar sem, če ne bi imel ob sebi takšnega učitelja, kot je Janez. Mislim, da lahko njegovo znanje, neskončno potrpljenje ter kar neverjetno korekten in kolegialen odnos iz vsakogar naredijo uspešnega akademskega učitelja. Takšne znanstvene svobode, zaupanja in podpore, kot sem jih imel jaz, mislim, da ni bil deležen od svojega profesorja noben drug asistent na svetu. Ob Janezu Sagadinu je bilo lahko postati univerzitetni učitelj. Ob njem sta se kar sama od sebe krepili

notranja motivacija in samozavest. Ne vem, kako je to dosegal, vem le, da ga kot osebnost najbolje opisuje verz Simona Gregorčiča iz pesmi Življenje ni praznik: »Dolžan ni samó, kar veléva mu stan, kar móre, tó móž je storiti dolžán«! To se je videlo iz vsakega njegovega dejanja, iz vsake besede in giba.

Leta sodelovanja z Janezom so bila tako čudovita, da se mi iz današnje perspektive zdijo kar sanjska in skoraj neresnična. Razumel je moje začetniške težave in me je s pedagoškim delom obremenjeval najmanj, kar se je dalo. Tako sem imel veliko časa za raziskovalno delo in pripravo najprej magistrskega in pozneje doktorskega dela. Moja krivulja učenja se od začetka vzpenja le zelo počasi in šele veliko pozneje izrazito pospeši. Toda Janez je brez besed razumel tudi to in izkazal neznansko potrpežljivost. Pripombe k moji nastajajoči doktorski disertaciji niso nikdar vsebovale besed *napaka* ali *ni tako*. Vsakokrat mi je pokazal, kako bi lahko nekaj naredil bolje. Kot marsikateri začetnik sem vsa asistentska leta imel velike težave s pisanjem znanstvenih del za objavo. Janez me je tudi pri tem umetelno usmerjal in vodil.

Upam, da sem izpolnil vsaj del njegovih pričakovanj in da ob pogledu nazaj na ta leta ne obžaluje, da je izbral prav mene. Upam tudi, da sem bil dober učenec, da sem se od njega naučil vsega pomembnega in da mojim poznejšim sodelavcem ni bilo slabše kot meni takrat. Bilo mi je čudovito prihajati na svoja predavanja z zavestjo: nadaljujem tisto, kar sta začela Schmidt in »moj« Sagadin.

Ko razmišljam o prepletanju najinih poti, moram pri sebi iskreno priznati, da sam nisem prav veliko naredil. V resnici sem le hodil po poteh, ki jih je utrl Janez. Veliko od tega, kar je on naredil, se je prek mene prenašalo na nove generacije študentov in na mlajše kolege. Ne le jaz, ne le moja poznejša asistentka Jasna, še več – cel krog metodologov na naših univerzah so ptiči, ki jim je v resnici Janez dal krila. Sam sem se trudil prenesti nanje vse, kar sem dobil od njega.

Po širnem svetu, na vsaki znanstveni konferenci, na vsakem srečanju, na vsaki univerzi, povsod s ponosom povem, da sem učenec profesorja Janeza Sagadina z ljubljanske univerze. Ni pomembno, da je to včasih tam, kjer ne razumejo našega jezika, kamor niso prišle naše knjige, kjer so komaj slišali za Ljubljano in za naš oddelek in kjer verjetno niso imeli priložnosti brati avtorja Janeza Sagadina. Od takrat tudi oni vedo za njega.

Ker je njegov prispevek k pedagoški znanosti deloma že opisan, se bom dotaknil le tistega, kar je bil najizrazitejši svetilnik na moji znanstveni poti. To je bila teorija in praksa pedagoškega eksperimenta. Bralci, ki so posredno ali neposredno spremljali razvoj naše pedagoške misli, zagotovo poznajo glavne mejnike razvoja pedagoške metodologije. Ta razvoj je šel od empiričnih raziskovanj v času med svetovnima vojnama, prek Schmidtovih občih metodoloških zamisli in prizadevanj za razvoj pedagoškega raziskovanja v Sloveniji do Sagadinovega obširnega metodološkega opusa. Čeprav so njegova dela o uporabi eksperimentalne metode v pedagoškem raziskovanju nastala sorazmerno zgodaj, so zame pomenila vrhunec njegovih dosežkov. Pred objavo njegove knjige o statističnem načrtovanju pedagoških eksperimentov so takšne raziskave imele le eno od pomembnih značilnosti eksperimenta – vnašanje nečesa novega v pedagoško prakso. Po objavi te knjige v letu 1977 so eksperimentalna raziskovanja v Sloveniji in tudi Jugoslaviji dobila novo sistematiko

in znanstveno vrednost. Obdobje po tem je označil velik razcvet eksperimentalnega raziskovanja. Res je, da eksperiment v pedagogiki nima vloge kronskega dokaza, kot ga ima v naravoslovju in posebej v fiziki. Omogoča pa nekaj, kar je za znanost enako pomembno – daje najgloblji vpogled v bistvo vzgojnih pojavov. Nobena druga metoda raziskovanja ne prodira tako globoko v skrito bistvo raziskovanih pojavov. Vse to je Janez dobro vedel ter dal slovenski in jugoslovanski pedagogiki natančno, sistematsko in zaokroženo teorijo pedagoškega eksperimenta. Pomembna značilnost njegovega prispevka je v tem, da je to teorijo zgradil tako, da je omogočala tudi neposredno uporabo. Še danes se občasno vračam k njegovim besedilom in najpogosteje prav k teoriji in praksi pedagoškega eksperimenta. Še vedno je zame navdih za globlja razmišljanja in nove zamisli.

In za konec še nekaj, kar bi pozoren bralec pričujočega zapisa mogoče tudi sam razbral. A vendarle želim to posebej poudariti. V svojem poklicnem življenju sem po nekem neverjetnem spletu okoliščin spoznal več sto univerzitetnih profesorjev po vsem svetu: od Nove Zelandije, prek Azije, Afrike, Evrope in obeh Amerik. Mnogi od njih so avtorji razprav v knjigah, pri katerih sem bil sourednik; zato je poznam njihova besedila zelo dobro. Vendar so izjemno redki avtorji in besedila, ki ob branju sprožajo toliko novih idej, kot jih sprožajo besedila Janeza Sagadina.

Tudi avtorji, ki so v nadaljevanju prispevali svoje zapise o profesorju dr. Janezu Sagadinu, so večinoma nastopali v obeh vlogah – bili so njegovi učenci, pozneje pa tudi tesni sodelavci. V imenu najširše pedagoške skupnosti se mu na ta način srčno zahvaljujemo, mu čestitamo in želimo vse najboljše.

Boris Kožuh

Njegovi »viri« ob robu strani so oblikovali mojo znanstveno kulturo

S prof. dr. Janezom Sagadinom sva imela v življenju odnose, ki bi jih lahko izrazil s sicer nemogočo statistično metaforo kot odnose multiple korelacije. Najprej je bil v letih 1965–1966 moj profesor na univerzi, potem v letih 1968–1970 moj »nadzornik« kot član zbora delovne skupnosti na Pedagoškem inštitutu pri Univerzi v Ljubljani, v letu 1970 moj direktor na tem inštitutu, v letu 1972 sem bil jaz njegov direktor, ko je bil metodološki vodja inštituta, potem mi je v prvi polovici osemdesetih let kot član komisije svetoval pri pripravi doktorske disertacije, v osemdesetih je bil vodja evalvacijskih raziskav usmerjenega izobraževanja, v katerih sem sodeloval zlasti v drugi polovici osemdesetih let. Skozi vse to obdobje pa sva bila kot kolega; tudi kot učitelj, mentor, direktor ali vodja projekta se ni nikoli postavljala na pedestal formalne avtoritete.

Lahko bi v tem kratkem spominu pisal, kako je dr. Sagadin prispeval k temu, da je znanstveno delo Pedagoškega inštituta dosegalo visoke standarde kljub rosnosti mladosti institucije in raziskovalcev. O tej njegovi vlogi ni veliko znanega, žal. Toda tudi sodelovanje v evalvacijskih raziskavah usmerjenega izobraževanja je bilo svojevrstno. Posebej zame, ker sem na prelomu iz sedemdesetih v osemdeseta »poklicno« delal prav pri snovanju usmerjenega izobraževanja, to je pri nasta-

janju zakona o usmerjenem izobraževanju ter izvršilnih predpisov v republiškem komiteju za vzgojo in izobraževanje ter pri izvedbenih rešitvah ob pripravi in uvajanju vzgojno-izobraževalnih programov. Bil sem torej v nekakšnem nasprotju interesov, a ko sem se vključil v evalvacijske raziskave, nikoli nisem čutil, da bi imel kolega Janez s tem kakršenkoli problem. Domnevam, da prav zaradi samozaupanja v to, da kot vodja celotnega projekta in zaprisežen znanstveni metodologiji v vsakem raziskovalnem »dosežku« lahko zazna morebitno pristranskost in neobjektivnost.

Večina nas še pomni, kaj je pomenilo usmerjeno izobraževanje. Že sam izraz, ki je označeval tedanjo šolsko reformo, je bil simbol vsega zla, ki se je dogodilo v slovenski šolski zgodovini. To je zaznamovalo vse, ki smo sodelovali pri nastajanju reformne zakonodaje in njeni izvedbi. Ko sem se pojavil med evalvatorji, sicer samo s primerjalnimi raziskavami ureditve srednjega izobraževanja v razvitih evropskih državah, Sagadin kot nosilec projekta ni imel nikakršnih pomislov. Jaz sem čutil nekakšno nelagodje, čeprav sem vedel, da delo lahko opravi neobremenjeno, saj so bile najtežje napake usmerjenega izobraževanja, ki so bile vezane na položaj in funkcijo gimnazije, politično zaukazane in zaradi ideološkega ekstremizma v razumevanju šolske enakosti tako ali tako nikoli niso prenesle strokovne kritike. Ne glede na politični karakter zasnove usmerjenega izobraževanja, ki mu že zaradi političnega ekstremizma ni bilo mogoče napovedovati dolgega veka, je Sagadin celoten projekt evalvacije tako na racionalni kot na empirični ravni zasnoval kot resen raziskovalni projekt, ki naj objektivno oceni prednosti in slabosti glede dolgoročnosti reforme. Evalvacijske raziskave je vodil z vso resnostjo, brez politizacij, ki so v tistem času prežemale šolske polemike na Slovenskem. Gotovo so bile evalvacijske študije za kolega Janeza tudi izziv, saj so mu omogočale praktičen preizkus lastnih teoretskih zamisli na področju evalvacijske raziskovalne metodologije in test za njegov teoretski evalvacijski model v neposredni raziskovalni akciji.

Delo koordinatorja evalvacijskih raziskav je opravljal kot nekako iz ozadja, brez izgubljanja časa z velikimi razpravami. Izdelal je načrt in sodelavci smo se vanj vključevali ter delo opravili samostojno. Izročili smo mu rezultate in na njih je Sagadin samostojno gradil sintezno študijo, ki je postala podlaga za reformo reforme po letu 1988.

Rezultate sodelavcev je vedno sprejemal s spoštovanjem. Spominjam se, ko mi je vrnil svoje opombe k osnutku doktorske disertacije. Ko se mi je zapisalo kaj takega, kar ga ni prepričalo, morebiti celo mejilo na neumnost, se nikoli ni odzival z negativno oceno, zavrnitvijo ali vsiljevanjem svojega pogleda. Po navadi je ob rob pripisal »vir«, s čimer ti je povedal, če to lahko dokažeš z verodostojnim virom in potrebnim komentarjem, lahko ostane tako, kot je. Ti »viri« ob robu so v meni oblikovali znanstveno kulturo in me spremljali pri raziskovanju skozi vse življenje.

Veselim se s kolegom Sagadinom ob njegovi 90-letnici

Bilo je leto 1969, ko sem se osem let po diplomi kot raziskovalka na Inštitutu za sociologijo oglasila na Oddelku za pedagogiko, da prijavim doktorat – mednarodno študijo s področja izobraževanja odraslih. Po daljšem razgovoru me je profesor Vlado Schmidt povabil, da se zaposlim na Filozofski fakulteti na mestu asistentke za andragogiko. Preostale člane oddelka sem poznala že iz časa študija, novega člana, prof. dr. Janeza Sagadina, ki je med mojo odsotnostjo diplomiral pedagogiko in se habilitiral, pa mi je z veseljem predstavil. Čutila sem, da v njem vidi pomembnega človeka za oddelek. Ko sta mi povedala, da kolega Sagadin v študij pedagogike uvaja statistiko, je moje veselje še naraslo, saj je bila statistika pri študiju psihologije moj najljubši predmet (predaval nam jo je prof. dr. Vogelnik, rektor univerze).

Čez nekaj let, po upokojitvi prof. dr. Vlada Schmidta, je kolega Sagadin prevzel še predmet metodologija raziskovanja, ki sem jo v času študija poslušala osem semestrov. To je bil moj drugi najljubši predmet, saj mi je odpiral pot v raziskovanje in potešil mojo radovednost. Tako sva imela s kolegom Sagadinom dvojno povezavo obeh meni najdražjih študijskih predmetov. Kot dober opazovalec mi je nekaj let pozneje ob preobremenjenosti z izrednim študijem celo ponudil možnost, da nekaj časa predavam metodologijo.

Statistika in metodologija pedagoškega raziskovanja sta se razvili do te mere, da ju ostali oddelki Filozofske fakultete niso več dohajali. Na oddelku so diplomske in magistrske naloge pa tudi doktorati dosegali vedno višjo raven. Minevala so desetletja, kolega Sagadin je budno spremljal razvoj svojega področja in v študij uvajal vse novosti. Kljub predanosti kvantitativni metodologiji raziskovanja je, v skladu z razvojem, uvajal novo metodologijo kvalitativnega raziskovanja in odkrivanje razširil na participatorne raziskave.

Nista pa samo stroka in znanje, ki dajeta veljavo človeku in še toliko bolj učitelju, univerzitetnemu profesorju; enako ali bolj je pomembna njegova osebnost. Iz kolega Sagadina so izžarevali objektivnost, razumevanje, tolerantnost, zahtevnost in pravičnost. Dobri odnosi s kolegi na oddelku so se širili v dobre odnose s študenti. Priljubljen kolega in učitelj ter ugleden znanstvenik je bil deležen, in je še, velikega spoštovanja.

Ob visokem jubileju mu iskreno čestitam. Želim mu, da še naprej ustvarja, ohranja svojo vedoželjnost in odkriva neznano.

Ana Krajnc

Kot učitelj še danes med nami uživa izjemen ugled

V pogovorih med ljudmi, tudi takimi, ki so v pedagoškem poklicu, pogosto slišimo mnenje, da na to, kakšen učitelj bo posameznik postal, v veliki meri vplivajo izkušnje, ki jih je v procesu anticipatorne poklicne socializacije doživel sam, kar pomeni, da učitelji, ki si jih imel, vplivajo tudi na to, kakšen boš sam kot učitelj. Če bi se zdaj s časovne razdalje ozrl na svoje učitelje, bi si zagotovo želel, da bi me študentje doživljali in ocenjevali tako, kot smo mi prof. Sagadina. Si pa niti slučajno ne domišljam, da bi dosegel tako raven in posledično učiteljski ugled, ki ga je in ga še danes uživa prof. Sagadin. Kaj je bilo takega, po čemer se je razlikoval od drugih?

Ob izjemno natančni in za našo takratno idealizirano humanistično pamet čisto preveč empirično dosledni in po strogih pravilih logičnega razmišljanja strukturirani snovi je bilo iz vsakega njegovega dejanja mogoče razbrati izjemno človeško toplino, odgovornost in zavzetost za vsakega študenta. Tudi ko nisi pokazal ustrezne ravni poznavanja ne ravno preprostih metodoloških vprašanj, je bil njegov odziv vedno spoštljiv in razumevajoč. Verjetno smo ga študentje prav zaradi tega kot učitelja izjemno spoštovali.

Namen tega zapisa ni prikazati pomena znanstvenega dela prof. Sagadina, saj bi to zahtevalo široko in še vedno ne v celoti izpeljano raziskavo o razvoju slovenske pedagogike po drugi svetovni vojni. Izkušnjsko pa lahko rečem, da smo se po njegovi zaslugi naučili razlikovati med želenim, deklarativnim in dejanskim, empirično dokazljivim, pa tudi to, kako se do tega drugega dokopati z lastnim delom. To pa v obdobju, ko je prof. Sagadin zaznamoval slovensko pedagogiko, ni bilo tako samoumevno, kot se morda zdi danes.

Janko Muršak

Le kako bi se tega lotil profesor Sagadin?

Spomini na študijska leta, na učiteljice in učitelje, ki so pomembno zaznamovali naše takratno življenje, so kot intimne mentalne slike. Ob robovih jim čas neusmiljeno odtiskuje rumene odtenke. V svojem bistvu so ti spomini vedno individualni in subjektivni, a ko se individualne zgodbe srečajo, v njih pa so zapisani podobni spomini, občutja in mnenja, postanejo del kolektivne zavesti, tudi urbanih legend določenih študijskih programov in oddelkov.

Profesor Sagadin je zagotovo del te zavesti: zaznamoval je vrsto generacij oddelka, ki se danes imenuje Oddelek za pedagogiko in andragogiko. Dal je neizbrisen pečat stroki. Z delom, držo in osebnostjo.

Predaval je predmete, pri katerih ni zadoščalo, da bi zgolj z nastopom osvojil študentke in študente. Pri njegovih predmetih ni bilo mogoče malce pogoljufati v interpretacijah ali retorično briljirati in le na podlagi tega požeti odobravanje v predavalnici. Pri njem ni bilo bližnjic do znanja in dobrih ocen. Zato se ga, podobno kot kolegice in kolegi, spominjam kot umirjenega, doslednega, zelo korektnega učitelja, ki je vselej obvladal vsebine, ki jih je predaval, in ki je bil prislovično pravičen pri ocenjevanju izkazanega znanja.

V moji generaciji študentk in študentov je veljalo, da ko opraviš v prvem letniku izpit pri dr. Sagadinu, si opravil letnik in boš tudi diplomiral. Zagotovo je bil to selekcijski izpit. A zanimivo: po hodnikih nisi srečal nikogar, ki bi se pritoževal, da izpita ni opravil, ker učitelj ni bil fer, ker je bil samovoljen, ker je postavil vprašanja, s katerimi je namerno »iskal neznanje«. Tisti, ki na prvem ali poznejših izpitnih rokih niso opravili obveznosti, so to vzeli nase. Brez odvečnih komentarjev in iskanja opravičil.

Imela sem toliko znanja, da sem pri njem opravila vse izpite v prvem poskusu. A sem imela z njim bližnje srečanje druge vrste pri dveh predmetih, ko sem želela vpisati magisterij. Ocen pri statistiki in metodologiji sta bili prenizki za vpis na višjo raven študija. Zato sem uspešno ponovila vajo. Tudi drugič je bilo povsem enako kot prvič. V spominu so mi ostale profesorjeve umirjenost, korektnost in zahteva po znanju.

Povsem iskreno lahko zapišem: profesor Sagadin me je oblikoval kot raziskovalko in učiteljico. Zahteve po koherentnosti, natančnosti argumentacije, terminološki doslednosti, doslednem navajanju tistih, ki jih povzemamo, razvijanje argumentativne misli – vse to sem z njegovo pomočjo ponotranjila in postalo je del moje strokovne identitete. »Kako bi se tega lotil profesor Sagadin?« je pogosto še vedno tiho vprašanje, na katerega iščem odgovore pri svojem delu.

Mojca Kovač Šebart

Na področju pedagoške metodologije in pedagogike je opravil ogromno in neprecenljivo delo

Strnjeno povzeti, kako pomembno vlogo je imel in še ima spoštovani prof. dr. Janez Sagadin za razvoj pedagogike in zlasti pedagoške metodologije v našem prostoru, je zahtevna naloga.

Dela prof. dr. Sagadina so imela – in še imajo – izjemen pomen za uveljavljanje kvalitativne metodologije na področju raziskovanja vzgoje in izobraževanja. Metodologijo, tudi pedagoško metodologijo, razumemo kot sistematično razvijanje različnih racionalnih in proceduralnih postopkov in procesov, ki vodijo znanstveno raziskovanje. Družboslovna, z njo pa tudi pedagoška metodologija se je na začetku močno naslanjala na pozitivistična izhodišča. Predvsem empirično-analitično oziroma kvantitativno raziskovanje je bilo ob tem deležno očitkov, da v procesu raziskovanja posamezne spremenljivke obravnava iztrgane iz konteksta celotnega raziskovalnega polja, zaradi česar ni mogoče pridobiti celostnega vpogleda v povezave in odnose med procesi in pojavi, ki jih proučujemo. Te očitke je profesor Sagadin v omenjenih delih kritično analiziral, saj je bil prvi metodolog s področja pedagogike, ki se je poglobljeno lotil epistemološke in metodološke analize kvalitativnih raziskovalnih pristopov. Že v devetdesetih letih je tako objavil vrsto člankov, v katerih je med drugim obravnaval študijo primera ter vlogo in pomen akcijskega raziskovanja, pri čemer je z izdelanim metodološkim orodjem prikazal tako prednosti kot pomanjkljivosti kvalitativne metodologije in kvalitativnih raziskav v primerjavi z do takrat že uveljavljenimi kvantitativnimi raziskovalnimi pristopi. Ob tem pa ni dopuščal metodološkega ekskluzivizma, ampak ravno nasprotno. Kvalitativne in kvantitativne pristope v raziskovanju vzgoje in izobraževanja je razumel kot komplementarne, s čimer je v pedagogiki utrl pot tudi metodologiji kvalitativnega raziskovanja. Ob tem je vselej opozarjal, da ne gre nikoli zanemariti vprašanja, ali z raziskovanjem resnično spoznavamo to, kar smo želeli proučevati, in ali so rezultati metodološko verodostojni. Odgovori na to vprašanje so – glede na metodološke, epistemološke in ontološke značilnosti kvantitativnega in kvalitativnega raziskovanja – seveda različni, pri čemer pa morajo biti v ospredju predvsem kriteriji kvalitete raziskovanja.

Kriteriji kvalitete raziskovanja, ki jih v svojih razpravah prof. dr. Sagadin veže na merske značilnosti raziskovanja, so še ena od tematik, ki se jim je profesor posvečal v svojih delih, pri čemer velja izpostaviti predvsem vprašanje notranje in zunanje veljavnosti pri razvoju pedagoškega in didaktičnega eksperimenta.

Na področju pedagoške metodologije in pedagogike je prof. dr. Sagadin opravil ogromno in neprecenljivo delo: razvijal je teoretične in aplikativne koncepte, ki so za našo disciplino temeljni še danes. Na seznamu študijske literature pri predmetu pedagoška metodologija so dela prof. dr. Sagadina še vedno temeljno izhodišče za spoprijem z metodologijo in statistiko, zato vsako leto na začetku študijskega leta prof. dr. Sagadina študentom predstavim kot nekdanjega profesorja Oddelka za pedagogiko in andragogiko ter poudarim pomen, ki ga ima za razvoj predmeta – tega brez njegovih dolgoletnih prizadevanj skoraj zagotovo ne bi imeli priložnosti poslušati v takšnem obsegu in s takšnimi vsebinami, kot jih imamo v študijskem programu danes.

Spoštovani gospod profesor, naj Vam na koncu tega kratkega zapisa, ki seveda še zdaleč ne pokriva znanstvenega in strokovnega prispevka in pomena Vašega dela, iskreno zaželim vse dobro!

Jasna Mažgon

Njegova drža je bila odraz profesionalne odgovornosti do pedagoškega poslanstva in visokih etičnih standardov

Rad se spominjam svojih študentskih let in zatrdim lahko, da je bil študij pedagogike sredi osemdesetih let kakovosten študij. Na Oddelku za pedagogiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani so takrat predavale profesorice in profesorji, ki sodijo med velika imena slovenske pedagogike. Danes se premalo zavedamo, kako pomembno je bilo raziskovalno delo Milice Bergant; Vinko Skalar je v študijskem programu zastopal in nastavljal predmete, ki jih je ob odhodu na drugo fakulteto preselil v drug študijski program, kar je bila velika škoda za celovitost študija pedagogike; France Strmčnik je didaktiko postavil na raven, ki v slovenskem prostoru nima konkurence; Ana Krajnc je andragogiko povzdignila na raven samostojne znanstvene discipline in jo mednarodno uveljavila; teksti Zdenka Medveša ostajajo standard, ki se mu ni mogoče izogniti pri nobenem temeljnem pedagoškem vprašanju, v najlepšem spominu mi ostaja Ilija Mrmak in še bi lahko našteval. Med vsemi zavzema Janez Sagadin prav posebno mesto. Priznam, pri njegovih predmetih se nisem izkazal. Statistika in metodologija me nista pritegnili in še danes se izogibam empiričnemu raziskovanju. Ko rekonstruiram znanje, ki sem ga pridobil pri njegovih predmetih, ugotavljam, da tega v resnici sploh ni tako malo – omogoča mi kritično distanco do novodobne množične produkcije empiričnih raziskav dvomljive kvalitete, predvsem pa izpraznjene vsebine. Toda danes mi vedno bolj stopa v ospredje lik profesorja Sagadina kot pedagoga. Imeli smo ga za strogega profesorja in tudi videti je bil tako, čeprav nič od tega ni držalo. Veliko pozneje sem doumel, da je bila njegova drža le odraz profesionalne odgovornosti do pedagoškega poslanstva in visokih etičnih standardov, ki jim je sledil tako pri pedagoškem delu kot pri raziskovanju. Šele danes razumem, da videz nedostopnosti ni bil posledica akademske vzvišenosti, temveč zavezanosti visokim standardom, ki jih je postavil v prvi vrsti sebi in šele potem tudi študentkam in študentom. Predvsem pa šele danes povsem jasno vidim tisto, kar sem takrat samo slutil: da se je za podobo hladnega profesorja skrival izjemno blag, prijeten človek.

Znanstveni prispevek profesorja Sagadina k slovenski pedagogiki je izjemen, toda na tem mestu se mu zahvaljujem za bogato izkušnjo, ki smo jo dobili na njegovih predavanjih, in mu želim vse najboljše.

Edvard Protner

Njegov odnos in predavanja so v meni sprožili nepričakovan motivacijski zagon

V zgodnjih sedemdesetih letih sem se vpisal na študij pedagogike na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Poleg tega, da sem končal srednjo šolo, ki po svoji usmerjenosti ni bila najboljša podlaga za študij na filozofski fakulteti, sem tudi slabo obvladal slovenščino. To je bil vzrok za strah, da bom imel pri študiju velike težave.

Od vseh predmetov na pedagogiki sem se najbolj bal prav statistike, saj nisem imel ustreznega gimnazijskega matematičnega predznanja. Prvi dan je v predavalnico prišel profesor Sagadin, mirno in akademsko disciplinirano, a hkrati s toplino in človeško dostojanstvenostjo.

Predstavil se nam je in nas takoj nato spodbudil, da je vsak od nas predstavil svojo dotedanjo šolsko pot. Po tem prvem stiku nam je pojasnil način dela pri predmetu in po krajšem premoru začel predavanje o osnovnih statističnih pojmih. Sam pravzaprav nič nisem razumel, deloma zaradi jezika, deloma pa zaradi slabega matematičnega predznanja. A kaj kmalu se je izkazalo, da je bil moj strah nepotreben, saj je naenkrat statistika iz ust prof. Sagadina zame postala povsem razumljiva.

Predavanja prof. Sagadina in njegov odnos do mene ter ostalih študentk in študentov so v meni sprožili nepričakovan motivacijski zagon. Navzel sem se njegovega stila in začel sistematično in disciplinirano študirati kot nikoli prej.

Zgled prof. Sagadina je neznansko dvignil mojo samozavest in iz mene naredil uspešnega študenta ter pozneje entuziasta znanstvenoraziskovalnega dela. To je tudi mene pritegnilo v akademske vode na Univerzi v Bihaću. Hvala vam, prof. Sagadin, in srečno ob tem ter vseh naslednjih jubilejih.

Muhamed Škrgić

Profesor Sagadin je pomembno vplival na to, da je akcijsko raziskovanje danes eno od glavnih področij mojega dela

Sicer nisem bila niti študentka niti sodelavka profesorja Janeza Sagadina, a vendarle je tudi moja poklicna pot zelo povezana z njim. V sedemdesetih in osemdesetih letih se je veliko študentov iz Srbije odločalo za študij enopredmetne pedagogike na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Ti študentje so v Srbijo prinesli glas o profesorju Sagadinu. Tudi moja profesorica na gimnaziji je študirala pedagogiko v Ljubljani. Pohvale se niso nanašale samo na njegovo strokovnost, temveč predvsem na profesorjevo osebnost. Pri nas takšnemu odnosu do študentov nismo bili prav pogosto priča.

Med avtorji, ob katerih smo na študiju počasi postajali pedagogi, je imel pomembno mesto tudi profesor Janez Sagadin. In to navkljub dejstvu, da je pri nas izšlo samo njegovo delo o modelih evalvacije učnih programov. Starejša generacija naših metodologov je dobro poznala in cenila delo profesorja Sagadina. Mnogi študentje pa tudi predavatelji metodologije na učiteljskih študijih so brali njegova dela v slovenščini. Ker je bilo to za nas precej težavno, so po oddelkih za pedagogiko krožili zapiski srbskih študentov s predavanj profesorja Sagadina. Ti so marsikomu odprli poglede in pomagali razumeti zakonitosti pedagoške metodologije.

Ker je tudi moja poklicna pot posvečena metodologiji, sem seveda brala njegova dela v slovenščini. Poglobljanje v teorijo eksperimenta, ki jo je pri nas razvijal Ljubomir Kocić, sem dopolnjevala z besedili profesorja Sagadina. Nekajkrat so se v diplomskih delih naši študentje opirali tudi na njegovo knjigo o statističnem načrtovanju pedagoškega eksperimenta. Drugo zame pomembno področje, kjer sem tudi črpala znanje iz del profesorja Sagadina, je teorija in praksa akcijskega raziskovanja. Temeljito sem prebrala vseh pet razprav o tej temi v Sodobni pedagogiki. Na srečo je njegov način izražanja misli tako jase, da sem kljub slabšemu poznavanju jezika razumela vse pomembne misli. Njegove ideje so v meni sprožile globlji interes in pomembno vplivale na moj poklicni razvoj. To je do danes ostala ena glavnih tem mojega raziskovalnega dela.

Res je tudi, da nam je na Univerzi v Nišu metodološko delo profesorja Sagadina поблиže predstavil njegov nekdanji asistent in moj poznejši osebni prijatelj Boris Kožuh. Tako sem posredno bolje spoznala profesorja Sagadina tudi kot človeka, čeprav se nisva nikdar srečala. Hvaležna sem mu za vse, kar je naredil za jugoslovansko pedagogiko in posredno tudi zame.

Jelena Maksimović